

Hubert Przybyszewski

Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie

ORCID: 0000-0002-8495-7218

**POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE
PROWADZONE PRZECIWKO PROFESJONALNEMU
PEŁNOMOCNIKOWI BĘDĄCEMU ADWOKATEM
A DEONTOLOGIA ZAWODU****Wprowadzenie**

Deontologia jest jednym z działów etyki, natomiast etyka jednym z działów filozofii¹. Pojęcie *deontologia* najczęściej utożsamiane jest z nauką o powinnościach i obowiązkach², jednak oznacza także zbiór teorii etycznych, zgodnie z którymi nie należy wykonywać pewnych czynów nawet w przypadku, gdy prowadzą do gorszych rezultatów³. Dodatkowo deontologia związana jest z wykonywaną profesją, w tym również zawodem, ponieważ możemy wyszczególnić m.in. deontologie zawodu lekarza⁴, farmaceuty, pracownika socjalnego⁵, urzędnika czy naukowca. Kodeksy etyki, regulacje odnoszące się do deontologii zawodu, wyznaczają zasady postępowania wszystkich osób wykonujących dany zawód, niezależnie od miejsca ich pracy. Co istotne, deontologie wymienionych zawodów odmienne regulują odpowiednio podstawy nawiązania stosunków pracy, cele i zadania im przypisane, a zwłaszcza stopień ochrony interesu publicznego, jaki poszczególne zawody realizują⁶. Natomiast normy prawne dotyczące tych zawodów

¹ K. Zacharzewski, *Znaczenie kodeksów deontologicznych w dziedzinie prawa prywatnego*, „Przeгляд Prawa Handlowego” 2011, nr 6, s. 35–39.

² <https://slovník.one/deontologia> (5.09.2024).

³ K. Saja, *Deontologia (etyczny deontologizm)*, <https://etykapraktyczna.pl/encyklopedia/deontologia> (5.09.2024).

⁴ J. Różyńska, *Ustawowa regulacja zawodów medycznych i ustawowa regulacja zawodów medycznych i samorządów tych zawodów* [w:] *System Prawa Medycznego*, t. I: *Pojęcie, źródła i zakres prawa medycznego*, red. R. Kubiak, L. Kubicki, Warszawa 2018, LEX, nb. 2.3.4.

⁵ Z. Góral, *Ustanie stosunku pracy* [w:] *System Prawa Pracy*, t. XI: *Pragmatyki pracownicze*, red. K. Baran, Z. Góral, Warszawa 2021, LEX, nb. 10.3.7.

⁶ P. Szustakiewicz [w:] *Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym. Komentarz*, red. S. Hoc, P. Szustakiewicz, Warszawa 2023, LEX, art. 110.

formułowane są z uwzględnieniem aspektów etycznych. Normy te ustalane są odpowiednio przez państwo, ale też powstają na gruncie danego samorządu zawodowego, w wyniku tradycji, zwyczaju.

Korporacyjne (autonomiczne) unormowania etyki zawodowej najczęściej noszą miano kodeksów etyki, kodeksów etycznych, kodeksów etyki zawodowej, kodeksów dobrej praktyki (dobrych praktyk), zasad etyki zawodowej, kodeksów obyczajowych, kodeksów etyczno-zawodowych, kodeksów deontologii (deontologicznych) czy też zasad wykonywania zawodu⁷, istnieje bowiem ścisły związek deontologii zawodowej z moralnością. Jak należy dostrzec, zasady moralne można dzielić na podstawowe oraz pozostałe (pochodne). Podobnie rzecz przedstawia się w przypadku obowiązków deontologicznych (etycznych), część z nich bowiem będzie miała znaczenie zasadnicze i fundamentalne, np. obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej, część zaś będzie miała charakter pochodny, np. obowiązek uczestniczenia w pracach samorządu zawodowego⁸. To właśnie przynależność do samorządu nakłada na adwokata obowiązki w sferze etycznej wyrażające się w obligatoryjnej podległości normom deontologicznym⁹.

Celem niniejszego opracowania jest ustalenie, czy prowadzenie postępowania egzekucyjnego wobec profesjonalnego pełnomocnika procesowego, tj. adwokata, ma wpływ na postrzeganie, odbiór wykonywanej profesji. Dodatkowo czy i w ogóle, a jeśli tak, to jakie związane są z tym konsekwencje prawne wynikające z wszczęcia i prowadzenia przedmiotowego postępowania.

Regulacje ustawowe i samorządowe dotyczące aspektów etycznych wykonywania zawodu adwokata

Wykonywanie zawodu adwokata reguluje w szczególności Prawo o adwokaturze z dnia 26 maja 1982 r. (Dz.U. 2022, poz. 1184 ze zm.), Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) stanowiący załącznik do uchwały nr 403/2023 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 7 grudnia 2023 r. czy odpowiednio Regulamin wykonywania zawodu adwokata zgodnie z uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 1 grudnia 2023 r.

Takie standardy, jak przestrzeganie porządku prawnego, godność, uczciwość, którymi powinien się kierować adwokat, określone są już na etapie roty ślubowania, która brzmi następująco: „Ślubuję uroczyście w swej pracy adwokata przyczyniać się ze wszystkich sił do ochrony praw i wolności obywatelskich oraz

⁷ K. Zacharzewski, *Znaczenie kodeksów...*, s. 35–39.

⁸ P. Marquardt [w:] *Kodeks Etyki Zawodowej Notariusza. Komentarz*, red. A. Wilkowska-Płóciennik, P. Marquardt, Warszawa 2022, LEX, § 23.

⁹ R. Tabaszewski, *Etyka i odpowiedzialność zawodowa adwokatów i radców prawnych jako przedsiębiorców*, Lublin 2013, s. 222.

umacniania porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązki swe wypełniać gorliwie, sumiennie i zgodnie z przepisami prawa, zachować tajemnicę zawodową, a w postępowaniu swoim kierować się zasadami godności, uczciwości, słuszności i sprawiedliwości społecznej” (art. 5 Prawa o adwokaturze). Jak należy zauważyć, złożenie ślubowania stanowi swoiste, uroczyste zobowiązanie do przestrzegania norm prawnych, ale również deontologicznych, zawartych w odrębnych postanowieniach i przepisach. Dodatkowo kwestię etyki oraz standardów postępowania szeroko ujęto w wymienionym Kodeksie Etyki Adwokackiej. Zgodnie z nimi podstawowym obowiązkiem adwokata jest przestrzegać norm etycznych oraz strzec godności zawodu adwokackiego (§ 5). We wskazanym Kodeksie określono też naruszeniem godności zawodu adwokackiego jest takie postępowanie adwokata, które mogłoby go poniżyć w opinii publicznej lub poderwać zaufanie do zawodu.

W związku z tym, jak należy zauważyć, obowiązkiem adwokata jest przestrzeganie obowiązującego prawa oraz dodatkowo norm etycznych (deontologicznych). Niestosowanie się do wymienionych regulacji związane jest z odpowiedzialnością adwokata na podstawie art. 80 Prawa o adwokaturze: „Adwokaci i aplikanci adwokaccy podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu bądź za naruszenie swych obowiązków zawodowych”. Uzupełnienie przedmiotowego zapisu stanowi § 4 Kodeksu Etyki Adwokackiej, zgodnie z którym „adwokat odpowiada dyscyplinarnie za uchybienie etyce adwokackiej lub naruszenie godności zawodu podczas działalności zawodowej, publicznej, a także w życiu prywatnym”.

Specyfika oraz zakres norm deontologicznych

Na gruncie niniejszych rozważań konieczne staje się zatem wskazanie relacji pomiędzy normami prawnymi a normalnymi deontologicznymi, ale również określenie roli samorządu zawodowego w tym zakresie. Kwestię tych pierwszych rozważał Trybunał Konstytucyjny, który wskazał, iż ocenie prawnej podlega norma prawna, nie zaś norma etyczna, bowiem norma etyczna dookreśla normę prawną. Norma etyczna może być inkorporowana poprzez akty prawne do systemu obowiązującego prawa. W związku z tym normy deontologiczne stanowią swoiste uzupełnienie norm prawnych. Zbiory norm prawnych i norm etycznych nie pokrywają się w pełni i tworzą dwa odrębne od siebie zbiory¹⁰. Oba istnieją równolegle. Zasady deontologii zawodowej rozpatrywane w oderwaniu od przepisów ustrojowych stanowią odrębny porządek normatywny (deontologiczny)¹¹. Ponadto normy deontologiczne nie należą do właściwości organów państwa. Państwo nie

¹⁰ Postanowienie TK z dnia 7 października 1992 r., sygn. U 1/92, OTK 1992, nr 2, poz. 38.

¹¹ P. Piesiewicz, *Prawne i etyczne aspekty reklamy adwokackiej*, Warszawa 2021, LEX, nb. 5.1.

jest również uprawnione do zlecenia stanowienia wymienionych norm deontologicznych komukolwiek, a jedynie może zlecić wytworzenie norm prawnych. Normy deontologiczne nie posiadają charakteru prawnie wiążącego. Normy prawne powinny mieć oparcie w akceptowanym przez społeczeństwo systemie wartości, w szczególności wtedy, gdy chodzi o wartości podstawowe. Prawo natomiast powinno mieć legitymację etyczną. Etyka nie wymaga legitymacji legislacyjnej¹². Co istotne, gdy wystąpi konflikt w zakresie zgodności bądź niezgodności między tymi normami, może być on wyłącznie ujmowany w relacji: norma prawa stanowionego – norma prawa stanowionego uzupełniona o treść normy etycznej. Ten uzupełniający charakter wyklucza możliwość uznania, że norma prawa stanowionego może być oceniona jako sprzeczna z normą etyki zawodowej bez powiązania jej z normą prawa stanowionego¹³.

Na gruncie norm prawnych oraz deontologicznych rolą samorządu zawodowego jest stanowienie i stosowanie prawa, realizując tym samym funkcje zleczone z zakresu administracji państwowej. Zakres ten odnosi się odpowiednio do norm prawnych wydawanych przez organy samorządu zawodowego, gdyż są one wydawane w zastępstwie państwa, nie natomiast jako samoistne, wewnętrzne normy samorządu¹⁴. Jak zostało potwierdzone przez Trybunał Konstytucyjny, mają one charakter powszechnie obowiązujący, a charakter podjętych funkcji zleconych jest identyczny z aktami organów państwowych¹⁵. Upoważnienie do uchwalania norm deontologicznych jest ustawowym potwierdzeniem prawa korporacji zawodowych do określenia zasad deontologicznych. Zasady te uchwalane są zgodnie z uznawanym przez te korporacje systemem wartości. Upoważnienie to nie jest natomiast delegacją ustawową w sensie scedowania na samorząd zawodowy funkcji należących do organów administracji państwowej. Żaden organ administracji państwowej nie był i nie może być uprawniony do określania norm deontologicznych dla danej grupy zawodowej¹⁶. Przepisy kodeksów etyki zawodowej i regulaminów wykonywania zawodu adwokatów mają charakter generalny i abstrakcyjny¹⁷. W ten sposób wpływając na prawa i obowiązki osób wykonujących zawody prawnicze, realizują one zadania przypisane w polskim porządku prawnym ustawie.

Co istotne, samorząd zawodowy, reprezentując osoby wykonujące zawód zaufania publicznego, do których należy zaliczyć adwokatów, sprawują również pieczę nad prawidłowym wykonywaniem tego zawodu. Zadanie to zostało bezpośrednio wskazane przez ustawodawcę w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP¹⁸, zgodnie

¹² Postanowienie TK z dnia 7 października 1992 r., sygn. U 1/92, OTK 1992, nr 2, poz. 38.

¹³ P. Piesiewicz, *Prawne i etyczne aspekty...*, nb. 5.1.

¹⁴ Postanowienie TK z dnia 7 października 1992 r., sygn. U 1/92, OTK 1992, nr 2, poz. 38.

¹⁵ Orzeczenie TK z dnia 20 grudnia 1988 r., sygn. U 10/88, OTK 1988, nr 1, poz. 8.

¹⁶ Postanowienie TK z dnia 7 października 1992 r., sygn. U 1/92, OTK 1992, nr 2, poz. 38.

¹⁷ R. Piszko [w:] *Dylematy wokół konstytucyjnej pozycji samorządów*, red. A. Bisztyga, J. Ciapała, A. Pyrżyńska, Warszawa 2024, Legalis, nb. § 7.

¹⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483).

z którym: „W drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Cel ten zostaje osiągnięty poprzez wydawanie wewnętrznych norm organizacyjnych, prawnych, w tym także deontologicznych. Jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny, przystąpienie przez daną osobę – po spełnieniu ustawowo wymaganych warunków – do określonej korporacji zawodowej (w tym do korporacji zawodów zaufania publicznego) jest równoznaczne z wolicjonalnym poddaniem się przez nią „pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu” (tym samym stanowi dobrowolne poddanie się unormowaniom wewnątrz korporacyjnym)¹⁹. Każde działanie samorządu zawodowego w zakresie „sprawowania pieczy” podlega zatem konstytucyjnie ukierunkowanej ocenie, dokonywanej z punktu widzenia interesu publicznego i nakierowania na jego ochronę²⁰. Rolą samorządu jest też harmonizacja oraz uzgadnianie interesów środowiskowych z interesem publicznym²¹. Dodatkowo Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż w regulacjach typu wewnątrz korporacyjnego zasady i dyrektywy tam zawarte adresowane być powinny wyłącznie do organów bądź do innych podmiotów podległych władztwu wymienionej korporacji²². Co istotne, kontrolę wewnętrzną zgodności z prawem działań organów samorządu adwokackiego wykonują jego organy, kontrolę zewnętrzną wykonuje w przypadkach określonych w prawie o adwokaturze Minister Sprawiedliwości, a kontrolę zgodności z prawem decyzji tych organów sprawuje Naczelny Sąd Administracyjny. Kontrola Naczelnego Sądu Administracyjnego dotyczy uchwał organów samorządu adwokackiego mających prawny charakter decyzji administracyjnych podjętych w sprawach indywidualnych²³.

Dopuszczalność prowadzenia egzekucji przeciwko adwokatowi zgodnie z tytułem wykonawczym

Zgodnie z art. 776 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2023, poz. 1550 ze zm.) podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy. Tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności, chyba że ustawa stanowi inaczej. Natomiast tytułem egzekucyjnym jest (art. 777 k.p.c.):

- 1) orzeczenie sądu prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu, jak również ugoda zawarta przed sądem; orzeczenie referendarza sądowego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu,

¹⁹ Wyrok TK z dnia 18 lutego 2004 r., sygn. P 21/02, OTK-A 2004, nr 2, poz. 9.

²⁰ Wyrok TK z dnia 23 kwietnia 2008 r., sygn. SK 16/07, OTK-A 2008, nr 3, poz. 45.

²¹ Wyrok TK z dnia 18 lutego 2004 r., sygn. P 21/02, OTK-A 2004, nr 2, poz. 9.

²² *Ibidem*.

²³ Wyrok SN z dnia 12 września 1991 r., sygn. III ARN 31/91, OSNC 1992, nr 5, poz. 88.

- 2) inne orzeczenia, ugody i akty, które z mocy ustawy podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej,
- 3) akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji i który obejmuje obowiązek zapłaty sumy pieniężnej lub wydania rzeczy oznaczonych co do gatunku, ilościowo w akcie określonych, albo też wydania rzeczy indywidualnie oznaczonej, gdy w akcie wskazano termin wykonania obowiązku lub zdarzenie, od którego uzależnione jest wykonanie,
- 4) akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji i który obejmuje obowiązek zapłaty sumy pieniężnej do wysokości w akcie wprost określonej albo oznaczonej za pomocą klauzuli waloryzacyjnej, gdy w akcie wskazano zdarzenie, od którego uzależnione jest wykonanie obowiązku, jak również termin, do którego wierzyciel może wystąpić o nadanie temu aktowi klauzuli wykonalności,
- 5) akt notarialny określony w pkt 3 lub 4, w którym niebędąca dłużnikiem osobistym osoba, której rzecz, wierzytelność lub prawo obciążone jest hipoteką lub zastawem, poddała się egzekucji z obciążonego przedmiotu w celu zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej zabezpieczonemu wierzycielowi.

Jak wskazuje się w literaturze, tytuł wykonawczy powinien spełniać łącznie pięć cech: posiadać znamiona dokumentu urzędowego, wskazywać roszczenie wierzyciela i obowiązek dłużnika, spełniać wymogi przewidziane prawem, zawierać stwierdzenie, iż dany obowiązek nadaje się do wykonania w drodze egzekucji, oraz zawierać zrozumiałą treść²⁴. Zgodnie z ogólną zasadą wyrażoną w art. 353 § 1 k.c.²⁵ zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić. Zobowiązanie natomiast to prawna więź, relacja między dwiema stronami: wierzycielem i dłużnikiem. Istotą zobowiązania jest zaspokojenie uznanego prawnie i godnego ochrony interesu wierzyciela²⁶. Stroną wymienionego stosunku zobowiązaniowego może być każdy podmiot prawa cywilnego: osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną.

W związku z powyższym tytuł wykonawczy wydany jest przeciwko osobie (dłużnikowi). Jak podkreśla się w orzecznictwie, wymienienie stron jest istotną częścią sentencji wyroku, bo wyjaśnia, między jakimi osobami wydany wyrok ma wywołać skutki prawne²⁷. Nie ma przy tym znaczenia profesja, którą dana osoba wykonuje. W związku z tym otrzymanie tytułu wykonawczego przeciwko

²⁴ E. Wengerek, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978, s. 150–151.

²⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2024, poz. 1061).

²⁶ M. Bałwicka-Szczyrba [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. A. Sylwestrzak, Warszawa 2024, LEX, art. 353.

²⁷ Orzeczenie SN z dnia 10 października 1961 r., sygn. IV CZ 90/61, OSNC 1962, nr 3, poz. 116.

osobie, która wykonuje zawód adwokata, uprawnia do wszczęcia egzekucji wobec niej. Ustawodawca nie wyłączył w tym zakresie żadnych szczególnych obostrzeń, dodatkowych wymagań.

Wewnątrzrodowiskowe reguły postępowania adwokatów

Zgodnie z § 31 Kodeksu Etyki Adwokackiej adwokaci w stosunkach wobec siebie powinni się kierować takimi zasadami, jak uprzejmość, lojalność i koleżeństwo. Zasady te stanowią triadę trzech podstawowych reguł, które wśród innych norm deontologicznych oddziałują na kształt zawodu adwokata oraz stanowią wewnątrzrodowiskowe reguły postępowania²⁸. Dodatkowo w przypadku naruszenia zasady etyki adwokackiej i godności zawodu adwokat uprawniony jest do zwrócenia uwagi naruszającemu wskazane zasady adwokatowi²⁹. W związku z tym racjonalny i uzasadniony staje się postulat, aby adwokat, który ma zamiar złożyć wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko innemu adwokatowi, podjął próbę kontaktu, wezwania adwokata do polubownej spłaty zobowiązania stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem sądu. Stanowisko to nie jest odosobnione, bowiem zgodnie z praktyką naruszeniem § 39 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu będzie także wystąpienie z powództwem do sądu powszechnego (np. o zapłatę, o nakazanie zaniechania określonego działania, o rozwiązanie spółki itp.), o ile bieg formalny zostanie nadany z pominięciem wyczerpania zasygnalizowanej na wstępie procedury, tj. polubownego rozstrzygnięcia lub skorzystania z pośrednictwa właściwych władz adwokatury³⁰. Jednak należy pamiętać, iż takie działanie nie może naruszać interesów klienta, gdyż w przypadku kolizji między zasadami koleżeństwa a uzasadnionym interesem klienta (w tym przypadku odzyskaniem należności) należy dać pierwszeństwo interesom klienta. Zasada ta jest wyszczególniona i odnajduje wprost odzwierciedlenie w § 6 Kodeksu Etyki Adwokackiej, zgodnie z którym celem podejmowanych przez adwokatów czynności zawodowych jest ochrona interesów klienta. Jak należy podkreślić, w czynnościach zawodowych adwokat na pierwszym miejscu winien stawiać interes klienta, przedkładając ten interes ponad interesy własne, interesy innych adwokatów oraz innych klientów³¹.

Mając na uwadze powyższe, naruszenie zasad etycznych określonych w Kodeksie Etyki Adwokackiej należy traktować jako przewinienie dyscyplinarne, a w związku z tym działanie sprzeczne z wykonywaniem czynności zawodowych. Właściwe wykonywanie obowiązków ważne jest na równi z wymogiem zachowania etyki i godności zawodu. Odpowiednio normy prawne na szczeblu ustawowym

²⁸ J. Nauman, *Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Komentarz*, Warszawa 2023, Legalis, § 31.

²⁹ *Ibidem*, § 5.

³⁰ *Ibidem*, § 39.

³¹ *Ibidem*, § 6.

i samorządowym regulują jak najlepsze wykonywanie reprezentowanego zawodu. Sam samorząd zasady te skonkretyzował uchwałą zawierającą Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu i będącą swoistym kodeksem etycznym członków adwokatury uzupełnionym odpowiednio przez orzecznictwo sądów dyscyplinarnych adwokatury³². Wydaje się bowiem, że utworzenie przez ustawodawcę samorządu zawodowego, a następnie sądownictwa dyscyplinarnego jest równoznaczne z uznaniem, że przedstawiciele danego środowiska lepiej znają jego specyfikę, a w konsekwencji mogą zastosować sankcje, które będą się charakteryzować większą skutecznością i efektywnością³³. Konieczne staje się podkreślenie, iż odpowiedzialność dyscyplinarna nakierowana jest na cztery cele społecznie uzasadnione, takie jak: zapewnienie przestrzegania reguł postępowania w danej grupie społecznej, eliminacja z danej grupy osób, osób, które nie spełniały standardów etycznych, przysłużenie się prestiżowi danej korporacji, organu oraz wpływ na jurysdykcyjną niezależność wymienionej korporacji czy organu³⁴.

Prowadzenie postępowania egzekucyjnego wobec adwokata w świetle orzecznictwa sądów dyscyplinarnych

W orzecznictwie sądów dyscyplinarnych Adwokatury ugruntowane jest jednoznaczne stanowisko, zgodnie z którym adwokat podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowania sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godności zawodu bądź za naruszenie swych obowiązków zawodowych³⁵. W związku tym postępowanie adwokata sprzeczne z normami etyki i regułami obowiązującymi w Adwokaturze (zachowanie, które poniża adwokata w opinii publicznej i podrywa zaufanie do zawodu adwokata) stanowi naruszenie godności zawodu³⁶. Jednak co należy podkreślić, otwarty charakter zbioru zasad etyki zawodowej adwokatów i złożoność życia zawodowego uniemożliwiają ustalenie wyczerpującego katalogu deliktów dyscyplinarnych, pomimo że odpowiedzialność zawodowa ma charakter represyjny³⁷.

W świetle orzecznictwa Wyższego Sądu Dyscyplinarnego brak spłaty powstałych zobowiązań, a następnie wszczęcie i prowadzenie egzekucji przeciwko

³² Orzeczenie WSD z dnia 8 czerwca 2019 r. w sprawie dyscyplinarnej obw. adw. K.S. z odwołania obwinionego od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w Warszawie z dnia 15 listopada 2018 r., sygn. SD 83/17.

³³ W. Koziulewicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna – uwagi ogólne* [w:] *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Warszawa 2016, LEX.

³⁴ M. Zubik, M. Wiącek, *O spornych zagadnieniach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału Konstytucyjnego – polemika*, „Przegląd Sejmowy 2007, nr 3, s. 70.

³⁵ Orzeczenie SD IA w Warszawie z dnia 17 lutego 2007 r., sygn. SD 27/06.

³⁶ Orzeczenie SD IA w Warszawie z dnia 1 marca 2008 r., sygn. SD 22/07.

³⁷ P. Piesiewicz [w:] *Prawo o adwokaturze. Komentarz*, red. P. Piesiewicz, Warszawa 2023, LEX, art. 80.

adwokatowi stanowi naruszenie zasad etyki adwokackiej, a w związku z tym działanie to lub odpowiednie zaniechanie na tej płaszczyźnie związane jest z odpowiedzialnością dyscyplinarną. Jak zostało wskazane w jednym z orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego: „Obwiniona nie rozumie istoty czynu, który spotkał się z naganną oceną sądu dyscyplinarnego. Obwiniona będąc, jak twierdzi, wypłacalnym dłużnikiem, okazała lekceważenie prawomocnego wyroku sądu i spowodowała wszczęcie i przeprowadzenie wobec niej egzekucji komorniczej. Nie można oczywiście nikomu ograniczać prawa do obrony swoich praw, ale obronę tę należy prowadzić w ramach prawa. Natomiast w chwili uprawomocnienia się wyroku wydanego w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, własne przekonanie musi ustąpić obowiązкови zastosowania się wobec takiego wyroku a okazana odmowa – jak bardzo trafnie zauważa sąd dyscyplinarny – nie przystoi, szczególnie adwokatowi”³⁸. Ponadto: „Dopuszczenie się przez skarżącego do prowadzenia przeciwko niemu egzekucji komorniczej i to w dodatku roszczeń alimentacyjnych jest samo w sobie ciężkim naruszeniem zasad etyki adwokackiej i godności zawodu”³⁹.

W związku z powyższym, co podkreśla się w orzeczeniach Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w Warszawie, a co jest istotne na gruncie poruszanej tematyki, zgodnie z zasadami Kodeksu Etyki Adwokackiej adwokat jest zobowiązany do znacznie wyższego standardu zachowania niż powszechnie wymagany⁴⁰. Adwokat winien również bezwzględnie sumiennie wykonywać obowiązki i stosować się do przepisów prawa, ale wręcz wymagać od siebie wyższych standardów kultury⁴¹. Mając to na uwadze, prowadzenie postępowania egzekucyjnego przeciwko adwokatowi oznacza, iż wymagane standardy nie zostają zachowane, co związane jest z reakcją samorządu zawodowego i odpowiedzialnością dyscyplinarną.

Podsumowanie

Jednym z głównych przymiotów podejmowanych przez adwokata czynności jest jego niezależność. Jednak w podejmowanych przez siebie czynnościach powinna mu towarzyszyć nienaganna postawa oraz wysoka kultura osobista. Obowiązujące normy prawne dodatkowo wskazują, iż adwokat nie powinien podejmować czynności, które by naruszały, wręcz godziły w zaufanie do wykonywania zawodu. Niezaprzeczalny jest fakt, iż zawód adwokata jest zawodem zaufania publicznego. W związku z tym w odniesieniu do wykonywania prawniczych zawodów zaufania publicznego do istotnych wartości należy pełne i integralne respektowanie prawa, w tym zwłaszcza – przestrzeganie wartości konstytucyjnych (w ich hierarchii) oraz dyrektyw

³⁸ Orzeczenie WSD z dnia 7 czerwca 2008 r., sygn. WSD 62/07.

³⁹ Orzeczenie WSD z dnia 4 czerwca 2005r., sygn. WSD 35/04.

⁴⁰ Orzeczenie SD IA w Warszawie z dnia 25 listopada 2006 r., sygn. SD 23/06.

⁴¹ Orzeczenie WSD z dnia 25 stycznia 2020 r., sygn. WSD 180/19.

postępowania⁴². Jak należy zauważyć, prowadzenie postępowania egzekucyjnego wobec adwokata wpływa na jego wizerunek i postrzeganie wykonywania zawodu, stanowi bowiem działanie, które deprecjonuje pozycję adwokata w społeczeństwie. Co istotne, przedmiotowe postępowanie może również być negatywnie odebrane przez aktualnych i potencjalnych klientów danego adwokata, gdyż zawód ten należy utożsamiać z misją, przez którą należy rozumieć udzielanie pomocy prawnej. Tytuł wykonawczy otrzymany przeciwko danej osobie stanowi podstawę wniosku o wszczęcie egzekucji. W tym zakresie nie ma znaczenia, czy dana osoba wykonuje zawód adwokata, ponieważ ustawodawca nie przewidział dodatkowych, szczególnych obostrzeń, które należy spełnić, aby wymieniony wniosek złożyć do komornika.

W zakresie samorządu zawodowego prowadzenie postępowania egzekucyjnego wobec adwokata związane jest z odpowiedzialnością dyscyplinarną, bowiem działanie lub zaniechanie adwokata, które do tego doprowadziło, jest niezgodne z deontologią zawodową, a także stanowi czyn nieetyczny. W związku z tym czynny zawodowo adwokat nie powinien doprowadzać do sytuacji, w których wszczynane jest i prowadzone wobec niego postępowanie egzekucyjne, ponieważ podważa to zaufanie do wykonywanego zawodu, a w związku z tym przeczy jednej z istot tego zawodu, tj. zasadzie zaufania publicznego. Konieczne staje się dodanie, iż adwokatura, powołana do udzielania pomocy prawnej, współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich oraz w kształtowaniu i stosowaniu prawa, musi cieszyć się publicznym zaufaniem i właściwą estymą w społeczeństwie, aby prawidłowo wykonywać powierzone jej historycznie i ustawowo zadania. Stąd tak ważne jest, aby członkowie Adwokatury (adwokaci i aplikanci adwokaccy) reprezentowali wysokie morale, nieskazitelność charakteru, przestrzegali zasad etycznych i swoim postępowaniem budowali godność zawodu, a postępowanie egzekucyjne jest sprzeczne z wymienionymi wartościami⁴³. Co istotne, adwokaci w stosunkach wewnętrznych powinni również starać się polubownie rozwiązywać sytuację, w której rozważają złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji przeciwko innemu adwokatowi, ponieważ działanie to realizuje jedną z głównych zasad wymienionych w Kodeksie Etyki Adwokackiej, którą powinni się kierować, tj. zasadę koleżeństwa.

Bibliografia

Balwicka-Szczyrba M. [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. A. Sylwestrzak, Warszawa 2024, LEX.

Góral Z., *Ustanie stosunku pracy [w:] System Prawa Pracy*, t. XI: *Pragmatyki pracownicze*, red. K. Baran, Z. Góral, Warszawa 2021, LEX.

⁴² Wyrok TK z dnia 18 lutego 2004 r., sygn. P 21/02, OTK-A 2004, nr 2, poz. 9.

⁴³ Orzeczenie WSD z dnia 8 czerwca 2019 r. w sprawie dyscyplinarnej obw. adw. K.S. z odwołania obwinionego od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w Warszawie z dnia 15 listopada 2018 r., sygn. SD 83/17.

- Koziulewicz W., *Rozdział I Odpowiedzialność dyscyplinarna – uwagi ogólne* [w:] *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Warszawa 2016, LE.
- Marquardt P. [w:] *Kodeks Etyki Zawodowej Notariusza. Komentarz*, red. A. Wilkowska-Płóciennik, P. Marquardt, Warszawa 2022, LEX.
- Nauman J., *Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Komentarz*, Warszawa 2023, Legalis.
- Piesiewicz P., *Prawne i etyczne aspekty reklamy adwokackiej*, Warszawa 2021, LEX.
- Piesiewicz P. [w:] *Prawo o adwokaturze. Komentarz*, red. P. Piesiewicz, Warszawa 2023, LEX.
- Piszko R. [w:] *Dylematy wokół konstytucyjnej pozycji samorządów*, red. A. Bisztyga, J. Ciapała, A. Pyrzyńska, Warszawa 2024, Legalis.
- Różyńska J., *Ustawowa regulacja zawodów medycznych i ustawowa regulacja zawodów medycznych i samorządów tych zawodów* [w:] *System Prawa Medycznego*, t. I: *Pojęcie, źródła i zakres prawa medycznego*, red. R. Kubiak, L. Kubicki, Warszawa 2018, LEX.
- Saja K., *Deontologia (etyczny deontologizm)*, <https://etykapraktyczna.pl/encyklopedia/deontologia> (5.09.2024).
- Szustakiewicz P. [w:] *Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym. Komentarz*, red. S. Hoc, P. Szustakiewicz, Warszawa 2023, LEX.
- Tabaszewski R., *Etyka i odpowiedzialność zawodowa adwokatów i radców prawnych jako przedsiębiorców*, Lublin 2013, s. 222.
- Wengerek E., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978.
- Zacharzewski K., *Znaczenie kodeksów deontologicznych w dziedzinie prawa prywatnego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2011, nr 6.
- Zubik M., Wiącek M., *O spornych zagadnieniach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału Konstytucyjnego – polemika*, „Przegląd Sejmowy” 2007, nr 3.

Streszczenie

Autor podejmuje się próby oceny naruszenia zasad deontologii zawodu adwokata w świetle wszczęcia i prowadzenia egzekucji przeciwko adwokatowi. Jednocześnie koncentruje się na identyfikacji zachodzących relacji pomiędzy normami prawnymi a normami deontologicznymi, odnoszących się do wskazanego obszaru. Wykazuje też rolę samorządu w zakresie stanowienia norm deontologicznych oraz konsekwencji ich naruszenia.

Słowa kluczowe: adwokat, odpowiedzialność dyscyplinarna, samorząd zawodowy, etyka

ENFORCEMENT PROCEEDINGS AGAINST A PROFESSIONAL ATTORNEY WHO IS A LAWYER AND THE DEONTOLOGY OF THE PROFESSION

Summary

The author attempts to assess the violation of the principles of the deontology of the profession of an advocate in the light of the initiation and conduct of enforcement against an attorney. At the same time, it focuses on the identification and relations between legal norms and deontological norms relating to the indicated area. The author also demonstrates the role of self-government in the establishment of deontological norms and the consequences of their violation.

Keywords: advocate, disciplinary liability, professional self-government, ethics